

การบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงธนใต้

กรุงเทพมหานคร*

WASTE CRISIS MANAGEMENT IN THE SOUTHERN THONBURI DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN

รัฐโรจน์ อัครธนกฤต¹, กมลพร กัลยาณมิตร², สถิตย์ นิยมญาติ³ และ ชูชีพ เปียदनอก⁴

Rataroj Akarathanakulkit¹, Kamolporn Kalyanamitra², Satit Niyom³ and Chucheeb Biadnok⁴

¹⁻⁴คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding Author's Email: mngt@spplastic.co.th1

วันที่รับบทความ : 14 กันยายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 25 กันยายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 27 กันยายน 2568

Received 14 September 2025; Revised 25 September 2025; Accepted 27 September 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร 2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร และ 3) เสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานครรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ ผู้ประกอบการภาคเอกชน ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป รวม 30 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสรุปความแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร มีนโยบายสอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานครและแนวทาง 3Rs แต่

Citation:

* รัฐโรจน์ อัครธนกฤต, กมลพร กัลยาณมิตร, สถิตย์ นิยมญาติ และ ชูชีพ เปียदनอก. (2568). การบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(5), 85-105.

Rataroj Akarathanakulkit, Kamolporn Kalyanamitra, Satit Niyom and Chucheeb Biadnok. (2025).

Waste Crisis Management In The Southern Thonburi District, Bangkok Metropolitan.

Modern Academic Development And Promotion Journal, 3(5), 85-105.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ทรัพยากรบุคคล ยานพาหนะ และงบประมาณยังไม่เพียงพอ แม้ระบบการจัดการขยะดำเนินการครบวงจรทั้งต้นทาง กลางทาง และปลายทาง แต่ยังต้องอาศัยความร่วมมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพิ่มขึ้น ด้านการประชาสัมพันธ์มีความต่อเนื่อง ใช้หลายช่องทางเข้าถึงประชาชนได้จริง แต่การมีส่วนร่วมยังอยู่ในระดับไม่สูง โดยเฉพาะการคัดแยกขยะครัวเรือน 2) ปัญหาและอุปสรรค พบว่ามีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากรและแรงงานไม่เพียงพอ พฤติกรรมการทิ้งขยะไม่ถูกประเภท การมีประชากรแฝง การบังคับใช้นโยบายไม่เข้มงวด รวมถึงข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนบางส่วน และ 3) แนวทางที่เหมาะสม ควรมุ่งเน้นปรับปรุงโครงสร้างและระบบจัดการขยะ ควบคุมการพัฒนานโยบาย กฎหมาย และมาตรการทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมความร่วมมือและสร้างจิตสำนึกประชาชน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีครบวงจร พร้อมสร้างแรงจูงใจและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการขยะ, ภาวะวิกฤต, กลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร

Abstract

This research objectives were 1) to study the waste crisis management in the Southern Thonburi Districts, Bangkok Metropolitan, 2) to analyze the problems and obstacles affecting the waste crisis management in the Southern Thonburi Districts, Bangkok Metropolitan, and 3) to propose guidelines for waste crisis management in the Southern Thonburi Districts, Bangkok Metropolitan. The research was qualitative. Key informants included 30 government officials, private sector entrepreneurs, community leaders, and the general public. Purposive selection was used. The research instrument used interview forms. Data analysis was conducted using a summary and descriptive method.

The results found that 1) the waste crisis management in the Southern Thonburi Districts, Bangkok Metropolitan, aligned with Bangkok Development Plan and the 3Rs approach. Human resources, vehicles, and budget were insufficient. While the waste management system was fully integrated from the source, middle, and destination, it required further collaboration and modern technology. Public relations and education were ongoing, with multiple

channels of communication that effectively reached the public. However, public participation remained low, particularly in household waste sorting, 2) the problems and obstacles affecting the waste crisis management in the Southern Thonburi Districts, Bangkok Metropolitan included limitations in infrastructure, insufficient personnel and labor, improper waste disposal, and a hidden population. Policy enforcement was still lax, coupled with some households' economic and social constraints, and 3) the guidelines for waste crisis management in the Southern Thonburi Districts, Bangkok Metropolitan should focus on improving waste management structures and systems, along with the development of clear policies and laws, along with supporting economic measures. Furthermore, cooperation and public awareness must be promoted. apply technology for comprehensive waste management, and created incentives and opportunities for all sectors to participate to enhance waste management.

Keywords: Waste management, Crisis, Southern Thonburi District Bangkok Metropolitan

บทนำ

“วิกฤตขยะ” นับเป็นปัญหาของมวลมนุษยชาติที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะโลกร้อน (GLOBAL WARMING) อย่างเลี่ยงไม่ได้ และกำลังเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ย้อนกลับมาสร้างผลกระทบรุนแรงต่อมนุษย์ด้วยฝีมือมนุษย์เอง เพราะปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นและการจัดการขยะที่ไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการเทกองในบ่อ การเผา หรือฝังกลบ ล้วนส่งผลโดยตรงต่อระบบนิเวศที่จะสร้างก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) หรือก๊าซมีเทน (CH₄) ซึ่งเป็นก๊าซเรือนกระจกนำไปสู่การสร้างมลพิษสู่ชั้นบรรยากาศและเป็นตัวการสำคัญให้เกิดความไม่สมดุลและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศนำไปสู่สภาวะโลกร้อน นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาแหล่งสะสมของเชื้อโรค ปัญหาการปนเปื้อนของสารพิษ ปัญหาการรั่วไหลของขยะออกสู่ทะเล ทำให้มีไมโครพลาสติกในห่วงโซ่อาหารและตกค้างในสัตว์น้ำ ซึ่ง

จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สุขภาพและสาธารณสุขตามมาในท้ายที่สุด (บริษัท วอเตอร์ อินโนเวชั่น จำกัด, 2566)

ปัจจุบันกรุงเทพมหานครประสบกับปัญหาขยะที่มีจำนวนมาก เนื่องจากมีจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้กรุงเทพมหานครมีปริมาณขยะมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ จากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรและปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร ทำให้กรุงเทพมหานครไม่มีความพร้อมและไม่มีความสามารถในการบริหารจัดการขยะที่ดี ส่งผลให้ขยะล้นเมือง ถึงแม้ว่าจะมีการบริหารจัดการที่ดีอย่างไร แต่ถ้าคนในสังคมไร้จิตสำนึก กระบวนการในการจัดการก็ไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้ (อรอนงค์ โต้งยะ และหัชชากร วงศ์สายัณห์, 2561) โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ที่มีแนวโน้มปริมาณขยะมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ที่มีชุมชนหนาแน่นและกิจกรรมทางเศรษฐกิจคึกคัก จากการวิเคราะห์ข้อมูลของสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร (2567) พบว่ากลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ซึ่งประกอบด้วย 7 เขตหลัก ได้แก่ ภาษีเจริญ บางแค หนองแขม บางขุนเทียน บางบอน ราษฎร์บูรณะ และทุ่งครุ มีปริมาณขยะรวมทั้งสิ้นประมาณ 419,000 ตัน ในช่วงปีงบประมาณ 2567 (ตุลาคม 2566 - กันยายน 2567) เขตบางขุนเทียนเป็นพื้นที่ที่มีปริมาณขยะสูงที่สุดในกลุ่ม อยู่ที่ 109,725.68 ตัน เนื่องจากเป็นเขตที่มีพื้นที่กว้างและมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลากหลาย ทั้งตลาดสดขนาดใหญ่และชุมชนริมน้ำที่หนาแน่น เมื่อพิจารณาในเชิงรายวัน กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้มีค่าเฉลี่ยการผลิตขยะประมาณ 1,147 ตัน/วัน โดย เขตบางขุนเทียนยังคงนำโด่งด้วยปริมาณขยะสูงถึง 299.80 ตัน/วัน ตามมาด้วย เขตบางแคที่ 261.68 ตัน/วัน สิ่งที่น่าสนใจคือ แม้จะเป็นเขตชานเมือง แต่บางพื้นที่เช่น ภาษีเจริญและบางแค มีปริมาณขยะใกล้เคียงกับเขตชั้นในบางแห่ง เช่น เขตดินแดง ที่มีปริมาณขยะ 223.96 ตัน/วัน ในภาพรวมของกรุงเทพมหานคร ที่มีค่าเฉลี่ยขยะรายวันอยู่ที่ 9,103.41 ตัน กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้มีสัดส่วนประมาณ 12.6% ของขยะทั้งหมดในกรุงเทพฯ แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของพื้นที่นี้ในระบบจัดการขยะของเมือง สถานการณ์นี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการออกแบบมาตรการจัดการขยะที่เหมาะสม ทั้งการส่งเสริมการคัดแยกขยะที่แหล่งกำเนิด การเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บขน และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในระยะยาว (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2567)

จากที่มาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผล

ต่อการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษาที่ได้คาดหวังว่าจะช่วยสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในพื้นที่เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปริมาณขยะและรักษาสิ่งแวดล้อมของเมืองอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย The World Bank (2012) กล่าวว่าวิธีการในการจัดการขยะมูลฝอยทั่วโลกโดยทั่วไปมี 6 วิธี คือ 1) การลดปริมาณจากแหล่งกำเนิดขยะ (Source reduction) 2) การคัดแยกขยะ (Collection) 3) การนำขยะมูลฝอยไปแปรรูป (Recycling) 4) การนำไปทำปุ๋ยชีวภาพ (Composting) 5) การเผา (Incineration) และ 6) การนำไปถมพื้นที่และการกลบฝัง (Landfilling/Dumping) ซึ่งกระบวนการในการจัดการขยะมูลฝอยถือเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโดยเริ่มตั้งแต่แหล่งกำเนิดจนกระทั่งถึงกระบวนการกำจัดขั้นสุดท้าย ได้แก่ การควบคุมทั้งขยะมูลฝอย การเก็บ รวบรวม คัดแยก แปรรูป การขนส่งและการขนถ่าย รวมถึงการจัดด้วยวิธีการที่ถูกหลักสุขาภิบาล และการนำกลับมาใช้ประโยชน์ ซึ่งต้องเป็นการดำเนินการภายใต้เงื่อนไขของกฎระเบียบทางกฎหมายและทางสังคม โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในทางสุขภาพอนามัยของมนุษย์ ทัศนียภาพ และสิ่งแวดล้อม ความเหมาะสมเชิงเศรษฐศาสตร์ การกำจัดขยะมูลฝอย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการยอมรับของสังคม

กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (2567) กล่าวว่า หลักการ 3Rs – Reduce, Reuse, Recycle หรือลดการใช้ ใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นหลักการลด

ขยะตั้งแต่ต้นทางด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก ซึ่งหลักการ 3Rs มีดังนี้

1) Reduce – การลดปริมาณขยะ อันดับแรกของการเริ่มปรับพฤติกรรมเพื่อช่วยโลก ลดปริมาณขยะก็คือ การลดการบริโภคซึ่งเป็นขั้นตอนแรกที่ทำได้ง่ายที่สุด เพราะเมื่อเราบริโภคน้อยขยะก็น้อยลง ซึ่งจะเป็นวิธีที่ได้ประสิทธิภาพมากที่สุด โดยให้เข้าใจว่าวิธีการนี้หมายถึงความตั้งใจของเราเองในการลดการใช้ทรัพยากรและพลังงานที่ไม่จำเป็นลงหรือบริโภคเท่าที่จำเป็นหรืออย่างพอเหมาะ

2) Reuse – การใช้ซ้ำ การนำของที่ยังใช้ได้กลับมาใช้ซ้ำอีกครั้งซึ่งหมายถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่ต้องทิ้ง ใช้แล้วใช้อีก ใช้อย่างรู้ค่า และคุ้มค่ามากที่สุด อย่างเช่น นำวัสดุเหลือใช้มาผลิตเป็นกระถางปลูกต้นไม้ เลือกซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง บำรุงรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้ได้ยาวนาน ดัดแปลงสิ่งของให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่ ซ่อมแซมเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้ซ้ำ ๆ

3) Recycle – การนำกลับมาใช้ใหม่ การรีไซเคิล คือการเปลี่ยนวัสดุที่ใช้แล้วให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือนำวัสดุมาแปรรูปให้เป็นวัตถุดิบใหม่ และผลิตเป็นสิ่งใหม่ที่สามารถใช้งานได้

2. แนวคิดเรื่องภาวะวิกฤตและการจัดการวิกฤต Sellnow and Seeger (2013) ได้แบ่งภาวะวิกฤตออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างตั้งใจ ได้แก่ การก่อการร้าย การขัดขวางการทำงาน ความรุนแรงในที่ทำงาน ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชา กับลูกจ้าง ความเป็นเจ้าของปัจจัยวัตถุดิบโดยฝ่ายตรงข้าม และการเป็นผู้นำที่ไร้ศีลธรรม 2) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจ ได้แก่ ภัยธรรมชาติ การแพร่ระบาดของโรค ความขัดข้องทางเทคนิคที่ไม่สามารถมองเห็นได้ ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากความผิดพลาด และความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ Coombs (2010) ได้ระบุว่า การแก้ไขภาวะวิกฤติ (Crisis Containment) ช่วงที่องค์กรรับมือแก้ไขภาวะวิกฤติไม่ให้เกิดความเสียหายและส่งผลกระทบมากยิ่งขึ้น ในขั้นตอนนี้ องค์กรจะต้องมีการสื่อสารไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถึงความรับผิดชอบขององค์กร โดยมีวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ตามแผนเตรียมความพร้อมที่องค์กรได้จัดทำไว้ล่วงหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study) ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับหัวข้อการวิจัย ซึ่งรวมถึงกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสถิติที่สะท้อนสถานการณ์ในปัจจุบัน บทความวิชาการ ข่าวสาร รายงานวิจัยที่ให้ข้อมูลเชิงลึก รวมถึงรายงานและเอกสารเผยแพร่จากหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม เช่น กรมควบคุมมลพิษ ข้อมูลจากสื่อและบทวิเคราะห์ที่นำเสนอแนวคิดและวิธีการบริหารจัดการขยะ

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ที่มีบทบาทหรือเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) บุคลากรภาครัฐ ได้แก่ ของสำนักงานกรุงเทพมหานคร 2) ผู้ประกอบการภาคเอกชน 3) ผู้นำชุมชน และ 4) ประชาชนทั่วไป รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) จากพื้นที่ของการวิจัยครั้งนี้ คือ กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เขตภาษีเจริญ เขตบางแค เขตหนองแขม เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตราชบุรีบูรณะ และเขตทุ่งครุ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interviews) ซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์นี้อิงตามการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แนวคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบ่งเป็น 4 ส่วน คือส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเอกสาร ศึกษากฎหมาย นโยบาย รายงานวิชาการ วิทยานิพนธ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่สะท้อนสถานการณ์การจัดการขยะปัจจุบัน การวิจัยภาคสนาม เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 30 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้ประสานงานและยื่นหนังสือขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานและผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างเป็นทางการ พร้อมดำเนินการสัมภาษณ์ภายใต้การคุ้มครองสิทธิของผู้ให้ข้อมูลทุกคน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ฝ้าสังเกตการดำเนินงานจัดเก็บขยะและพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงพฤติกรรมและสถานการณ์จริง

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเริ่มจากการถอดเทปสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อทำความเข้าใจความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการจัดประเภทข้อมูล (Coding) เพื่อจำแนกประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จากนั้นจึงสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปแนวโน้มและตีความผลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า

1. นโยบายการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า การบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ด้านนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยมีทิศทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) และแผนระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566–2570) โดยเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครได้ตราข้อบัญญัติเรื่อง ค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. 2568 เพื่อเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง อย่างไรก็ตาม ภาคเอกชนสะท้อนว่าควรทำให้นโยบายมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น และใช้มาตรการทางเศรษฐกิจจูงจูงสนับสนุน ขณะที่ในระดับชุมชนมีการขับเคลื่อนการจัดการขยะตามนโยบายการลดปริมาณมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ด้วยแนวคิด 3Rs ส่วนประชาชนมองว่า

นโยบายที่กำหนดเวลา จุดทิ้ง และโครงการ Zero Waste ช่วยให้ปฏิบัติได้จริง และเสนอให้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมกำหนดแนวทางมากขึ้น

2. ทรัพยากร พบว่า การบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร ด้านทรัพยากรยังคงมีข้อจำกัด ทั้งด้านบุคลากร ยานพาหนะ อุปกรณ์ และงบประมาณ ซึ่งไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามทุกภาคส่วนตั้งแต่หน่วยงานรัฐ ผู้ประกอบการภาคเอกชน ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป ต่างมีความพยายามในการบูรณาการและร่วมมือกัน เช่น การสนับสนุนอุปกรณ์จากภาคเอกชน การจัดกิจกรรมของชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะ ทำให้ระบบการจัดการขยะยังคงดำเนินต่อไปได้ แม้จะไม่เต็มประสิทธิภาพนัก แต่สะท้อนให้เห็นว่าหากมีการลงทุนและเสริมทรัพยากรอย่างเพียงพอ จะสามารถยกระดับการจัดการขยะให้มีความยั่งยืนและรองรับวิกฤตได้ดียิ่งขึ้น

3. ระบบจัดการขยะ พบว่า ระบบจัดการขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร ดำเนินงานอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง จนถึงปลายทาง โดยต้นทางสำนักงานเขตได้ส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะและจัดถังขยะตามประเภท กลางทางคือการรวบรวมและขนส่งขยะตามเส้นทางและรอบเวลาที่กำหนด ซึ่งการจัดเก็บจะไม่ให้เหลือขยะตกค้างในแต่ละวัน ปลายทางคือการกำจัดและแปรรูปขยะ เช่น เผา ฝังกลบ ทำปุ๋ยหมัก หรือผลิตภัณฑ์ Upcycle ภาคเอกชนเน้นระบบที่มาตรฐานและต่อเนื่อง สร้างมูลค่าเศรษฐกิจ ส่วนชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมโดยคัดแยกขยะ ส่งต่อขยะรีไซเคิล และใช้มาตรการจูงใจ ทำให้ระบบดำเนินงานต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และใช้ทรัพยากรขยะอย่างคุ้มค่า อย่างไรก็ตาม การพัฒนา ยังคงต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนและเทคโนโลยีเพื่อรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

4. การประชาสัมพันธ์การจัดเก็บขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครมีการดำเนินงานอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง โดยทางสำนักงานเขตใช้ทั้งการประชุม การอบรม และสื่อออนไลน์ควบคู่กับการสื่อสารเชิงรุกเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากประชาชน ส่วนภาคเอกชนเสนอให้เพิ่มการสื่อสารผลลัพธ์เชิงรูปธรรม เช่น การสร้างรายได้หรือสิทธิประโยชน์ เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจ ขณะที่ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดข้อมูลผ่านช่องทางที่ใกล้ชิด เช่น เสียงตามสาย การแนะนำถึงครัวเรือน และแอปพลิเคชันสื่อสารต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและปฏิบัติจริง ด้านประชาชนทั่วไปได้รับข้อมูลอย่างทั่วถึงจากหลายช่องทางและสามารถนำไปปรับใช้ในการคัดแยกขยะและลดปริมาณขยะในครัวเรือน

5. การให้ความรู้ในการจัดการขยะ พบว่า กลุ่มบุคลากรภาครัฐเน้นการอบรมหลัก 3Rs การลดขยะที่ต้นทาง การเพิ่มมูลค่าให้ขยะ และการใช้สื่อออนไลน์ รวมถึงการปลูกฝังเยาวชนผ่านโครงการ Zero-Waste ในโรงเรียน กลุ่มผู้ประกอบการภาคเอกชนเน้นการให้ความรู้ตั้งแต่โรงเรียนจนถึงผู้ใหญ่ในชุมชนและสถานที่ทำงาน ให้เข้าใจประเภทขยะและวิธีคัดแยก พร้อมสนับสนุนแนวคิด 3Rs อย่างต่อเนื่อง ส่วนกลุ่มผู้นำชุมชนเน้นการให้ความรู้เชิงปฏิบัติ เช่น การทำปุ๋ยหมัก การแยกขยะอันตรายและรีไซเคิล การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ และการจัดศูนย์เรียนรู้สำหรับเยาวชนเพื่อสืบสานความรู้ต่อเนื่อง ขณะที่ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมอบรมและกิจกรรมชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจการคัดแยก การนำกลับมาใช้ใหม่ และการกำจัดอย่างถูกวิธี ครอบคลุมทุกช่วงวัย การดำเนินงานร่วมกันของทุกภาคส่วนนี้ช่วยให้ประชาชนมีความรู้ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน ลดภาระของเมือง และส่งเสริมพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ยังมีความแตกต่างกันตามบริบทชุมชน โดยภาพรวมพบว่าระดับการคัดแยกขยะของครัวเรือนยังอยู่ในสัดส่วนไม่สูงนัก แต่มีชุมชนบางแห่งที่สามารถสร้างความร่วมมืออย่างเป็นระบบ เช่น การจัดตั้งธนาคารขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่ และการรณรงค์ Zero-Waste ซึ่งช่วยให้เกิดผลลัพธ์เชิงรูปธรรมมากขึ้น ภาคเอกชนเห็นว่าประชาชนมีบทบาทสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยต้นทาง และควรเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในระดับการให้ข้อมูล การตัดสินใจ และการเลือกแนวทางแก้ปัญหา ขณะที่ผู้นำชุมชนสะท้อนว่าประชาชนจำนวนไม่น้อยให้ความร่วมมือทั้งในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน แม้ยังมีบางพื้นที่ที่การมีส่วนร่วมต่ำ แต่แรงจูงใจด้านความสะอาด ความปลอดภัย และรายได้เสริม ทำให้ประชาชนพร้อมปรับตัว หากได้รับข้อมูลและการสนับสนุนที่เหมาะสม ส่วนประชาชนทั่วไปสะท้อนว่าการมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับเวลาและวิถีชีวิต แต่เมื่อกิจกรรมตอบสนองความต้องการจริงก็พร้อมเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งต่อการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน 1.1) ขาดแคลนถังขยะเพียงพอต่อปริมาณขยะจริง และถังขยะบางส่วนชำรุดหรือสูญหาย 1.2) พื้นที่ส่วนกลางสำหรับทิ้งขยะไม่เหมาะสมหรือไม่เพียงพอ ทำให้การจัดการขยะไม่เป็นระบบ 1.3) รถเก็บขยะและอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเก็บขยะ 1.4) ระบบดักขยะในคลองยังไม่สามารถแก้ไขปัญหามลพิษตกค้างได้ทั้งหมด เนื่องจาก

ข้อจำกัดของสภาพน้ำและทิศทางการไหล 2) ด้านพฤติกรรมและจิตสำนึกของประชาชน 2.1) ขาดความตระหนักและความรู้ในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง 2.2) การทิ้งขยะไม่ถูกประเภท เช่น เศษอาหารรวมกับขยะทั่วไป ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นและกระบวนการเก็บทำได้ยาก 2.3) การมีประชากรแฝงและแรงงานต่างด้าวเพิ่มความซับซ้อนด้านการสื่อสารและการควบคุมขยะ 2.4) การมีส่วนร่วมของประชาชนยังน้อย โดยเฉพาะกลุ่มคนหนุ่มสาว 3) ด้านระบบนโยบายและการบริหาร 3.1) ข้อจำกัดงบประมาณและความล่าช้าในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง 3.2) กฎหมายและนโยบายบางอย่างยังไม่เข้มงวด หรือไม่สอดคล้องระหว่างหน่วยงาน 3.3) การเก็บค่าขยะไม่ครอบคลุมและไม่สม่ำเสมอ ส่งผลต่อความเสมอภาคและการจัดสรรงบประมาณ 3.4) ความร่วมมือระหว่างรัฐและภาคเอกชนยังไม่ราบรื่น 4) ด้านเศรษฐกิจและสังคม 4.1) คริวเรือนบางส่วนมีภาระทางเศรษฐกิจ จึงไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางการจัดการขยะได้ 4.2) ขยะเศษอาหารที่มีสัดส่วนสูงยังขาดระบบรองรับ เช่น การผลิตปุ๋ยหรือใช้เลี้ยงสัตว์ 4.3) ชุมชนบางพื้นที่ยังไม่เข้มแข็ง ต้องพึ่งพาพื้นที่ของวัดหรือหน่วยงานรัฐเป็นหลัก และ 5. ด้านบุคลากรและแรงงาน 5.1) บุคลากรเก็บขยะมีภาระหนัก ทั้งการยกขยะจำนวนมาก ขยะชิ้นใหญ่ ส่งผลต่อสุขภาพและประสิทธิภาพ และ 5.2) บุคลากรยังไม่เพียงพอสำหรับการเก็บขยะในพื้นที่ทั้งหมด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การปรับปรุงโครงสร้างและระบบการจัดการขยะ 1.1) การพิจารณาจ้างบริษัทเอกชนเข้ามาช่วยดำเนินงาน (Privatisation) 1.2) จัดหาพื้นที่รองรับขยะประเภทต่าง ๆ เช่น กิ่งไม้และเศษวัสดุก่อสร้าง 1.3) ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครหรือชมรมชุมชนเพื่อขับเคลื่อนโครงการรีไซเคิลและการจัดการเศษอาหาร 2) การพัฒนานโยบายและกฎหมายสนับสนุน 2.1) ตรากฎหมายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการลด คัดแยก และนำขยะกลับมาใช้ใหม่ 2.2) กำหนดเป็นวาระแห่งชาติพร้อมงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่อง 2.3) สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น กองทุน ข้อกำหนดทางภาษี และการรับคืนบรรจุภัณฑ์ 3) การส่งเสริมความร่วมมือและจิตสำนึกของประชาชน 3.1) การณรงค์สร้างความเข้าใจและตระหนักถึงประโยชน์ของการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง 3.2) ใช้กิจกรรมประชาสัมพันธ์ การอบรม และช่องทางสื่อสารต่าง ๆ เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม 3.3) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานรัฐ และภาคเอกชน และ 4) การพัฒนาเทคโนโลยีและการจัดการขยะอย่างครบวงจร 4.1) ใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการจัดการขยะรีไซเคิลหรือขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้โดยไม่ก่อมลพิษ 4.2) จัดตั้งระบบรับซื้อ

คืบหน้าเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วม 4.3) จัดการขยะตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางอย่างชัดเจน ทั้งจุดทิ้งและการแยกประเภทขยะ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. นโยบายการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครมีทิศทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะยาว รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยมีมาตรการสร้างแรงจูงใจ เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมตามปริมาณขยะ อย่างไรก็ตาม การนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมยังขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนจากภาคเอกชน การปรับให้เหมาะกับบริบทชุมชน และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง ทำให้เห็นว่าการขับเคลื่อนนโยบายจำเป็นต้องบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนของระบบจัดการขยะในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติยา โตะทอง (2565) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเมือง กรณีศึกษา ชุมชนมัสยิดสุวรรณภูมิ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะของชุมชนมัสยิดสุวรรณภูมิ จนได้รับรางวัลชุมชนต้นแบบด้านการจัดการขยะในเขตเมือง คือหน่วยงานภาครัฐมีนโยบายชัดเจน ทำงานร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐิติมา ตั้งประเสริฐ (2566) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการขยะพลาสติกในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ ศึกษาการจัดการขยะในระดับสากล ผลการวิจัยพบว่า การใช้บังคับกฎหมายภาคประชาชนเป็นไปได้ยาก ต้องสร้างแรงจูงใจให้กับกลุ่มคนในสังคม ผลักดันให้มีการสร้างวัฒนธรรมในการให้ความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อม

2. ทรัพยากร พบว่า การจัดการขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร มีข้อจำกัดในหลายด้าน ทั้งด้านบุคลากร ยานพาหนะ อุปกรณ์ และงบประมาณ แต่ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน ผู้นำชุมชน และประชาชน ทำให้ระบบสามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การลงทุนและสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการจัดการขยะในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชุตติกาญจน์ โคตมี, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา และวัชรินทร์ สุทธิชัย (2566) ทำการวิจัยเรื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลสมเด็จจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ควรจัดให้มีพนักงานขนส่งขยะ หรือจำนวนรถขนส่งขยะเพิ่มมากขึ้น ควรมีการแยกถังขยะตามประเภทขยะให้ชัดเจนและมีจำนวนเพียงพอ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยนันท์ธรรณ ขาวงาม (2566) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมอุปกรณ์ในการจัดเก็บขยะจำนวนเพียงพอ ด้านจำนวนถังขยะเพียงพอ ด้านการให้ความรู้ในการจัดการขยะด้านการประชาสัมพันธ์การจัดการขยะที่ถูกต้องเห็นส่งผลประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะ

3. ระบบจัดการขยะ พบว่า ระบบจัดการขยะของกลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมตั้งแต่การคัดแยกขยะที่ต้นทาง การรวบรวมและขนส่งขยะกลางทาง ไปจนถึงการกำจัดและแปรรูปขยะปลายทาง ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างมาตรฐาน เพิ่มมูลค่า และส่งเสริมประสิทธิภาพของระบบ อย่างไรก็ตาม การพัฒนายังคงต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนและเทคโนโลยีเพื่อรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติยา โตะทอง (2565) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเมือง กรณีศึกษา ชุมชนมัสยิดสุวรรณภูมิ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการจัดการขยะชุมชนในเขตเมือง ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ วิธีการในการจัดการขยะมีรูปแบบที่หลากหลาย มีกิจกรรมต่อเนื่องสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สายัน เพื่อยา (2565) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการขยะพลาสติกในจังหวัดสมุทรปราการตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลการวิจัยพบว่า การให้บริการเก็บขยะไม่ทั่วถึง ระบบรวบรวมคัดแยกขยะจากภาคประชาชนมีน้อย ขาดประสิทธิภาพ และเก็บขนเพื่อนำกลับไปหมุนเวียนไปเป็นวัตถุดิบใหม่มีน้อย ส่งผลกระทบให้ต้องนำไปกำจัดโดยการเผาและฝังกลบ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชุติกาญจน์ โคตมี, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา และวัชรินทร์ สุทธิชัย (2566) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลสมเด็จจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลควรกำหนดวันเวลาในการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะอย่างชัดเจน และควรมีจุดเก็บรวบรวมขยะอันตรายที่ชัดเจนและเพียงพอ

4. การประชาสัมพันธ์การจัดเก็บขยะ พบว่า การประชาสัมพันธ์การจัดเก็บขยะของเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร ดำเนินการอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง โดยสำนักงานเขตใช้การประชุม อบรม และสื่อออนไลน์ควบคู่กับการสื่อสารเชิงรุกเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ

จากประชาชน ภาคเอกชนเสนอให้เพิ่มการสื่อสารผลลัพธ์เชิงรูปธรรม เช่น การสร้างรายได้หรือสิทธิประโยชน์ เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจ ขณะที่ผู้นำชุมชนถ่ายทอดข้อมูลผ่านช่องทางใกล้ชิด เช่น เสียตามสาย ครีวเรือน และแอปพลิเคชัน ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและปฏิบัติการคัดแยกขยะได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูติกาญจน์ โคตมี, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา และวัชรินทร์ สุทธิชัย (2566) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผลการวิจัยพบว่า ควรประชาสัมพันธ์หรือรณรงค์ หรือจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะที่เหมาะสม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยนันท์ธรณ์ ขาวงาม (2566) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า การประชาสัมพันธ์การจัดการขยะที่ถูกต้องเห็นส่งผลประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะ

5. การให้ความรู้ในการจัดการขยะ พบว่า การให้ความรู้ในการจัดการขยะของเขตกรุงเทพมหานคร ดำเนินการอย่างบูรณาการ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยภาครัฐเน้นการอบรมเรื่อง 3Rs การลดขยะต้นทาง การเพิ่มมูลค่าให้ขยะ และการปลูกฝังเยาวชนผ่านโครงการ Zero-Waste ส่วนภาคเอกชนขยายการให้ความรู้ตั้งแต่โรงเรียนจนถึงชุมชนและสถานที่ทำงาน พร้อมสนับสนุนแนวคิด 3Rs อย่างต่อเนื่อง ขณะที่ผู้นำชุมชนให้ความรู้เชิงปฏิบัติ เช่น การทำปุ๋ยหมัก การแยกขยะอันตราย การรีไซเคิล และการสร้างศูนย์เรียนรู้เยาวชน ทำให้ประชาชนทุกช่วงวัยมีความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการคัดแยกและลดปริมาณขยะได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัลลภ แจ่มเหตุผล (2564) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษา สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การให้ประชาชนเข้าใจในการลดปริมาณขยะ โดยมีการจัดการอบรมความรู้ประชาชนได้รู้วิธีแยกขยะจากต้นทาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริพร อินทรจุฑกุล และสมจิต ขอนวงศ์ (2566) ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ควรจัดอบรมให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงการนำขยะกลับมาทำสิ่งประดิษฐ์เป็นของต่าง ๆ เช่น ของตกแต่ง บ้าน ของเล่นสำหรับเด็ก เป็นต้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวภาพร ยางเงิน (2568) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคีอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า การให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการขยะที่ยั่งยืน โดยเริ่มจากการให้ข้อมูลและความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เกี่ยวกับ

ปัญหาขยะและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทิ้งขยะอย่างไม่ถูกวิธี และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรม การประชุมชุมชน หรือการจัดเวิร์กช็อป (Workshop)

6. การมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะแตกต่างกันตามบริบทชุมชน โดยภาพรวมการคัดแยกขยะในครัวเรือนยังอยู่ในระดับไม่สูงนัก การสร้างกลไกและสิ่งจูงใจด้านความสะอาด ความปลอดภัย และผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับข้อมูล การตัดสินใจ และการกำหนดแนวทางแก้ปัญหา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะยกระดับการมีส่วนร่วมและเสริมความยั่งยืนของการจัดการขยะในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรารวีย์ ปัญญากุลวัฒน์ (2568) ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการขยะของสำนักงานเขต ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ยังไม่สามารถสร้างวินัยในการลดและคัดแยกขยะของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะมีการจัดเก็บขยะตามเวลาที่กำหนดและณรงค์ไม่ให้เทรวมเพื่อลดขยะให้เหลือศูนย์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพัตรา ใจเหมาะ และคณะ (2566) ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs หมู่ที่ 7 บ้านทับจาก ตำบลทุ่งกระบือ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ได้แก่ กิจกรรมการให้ความรู้ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs, DIY กระเป๋ารักษ์โลก, การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ และการประกวดบ้านสะอาด และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ได้แก่ ประชาชนที่ได้รับความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ได้รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ที่ดีขึ้น

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะในกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถังขยะไม่เพียงพอหรือชำรุด พื้นที่ทิ้งขยะส่วนกลางไม่เหมาะสม และรถเก็บขยะไม่เพียงพอ ระบบดักขยะในคลองยังไม่สามารถแก้ปัญหาขยะตกค้างได้ทั้งหมด ด้านพฤติกรรมและจิตสำนึก พบว่าประชาชนยังขาดความตระหนักในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง การทิ้งขยะไม่ถูกประเภท และการมีประชากรแฝงหรือแรงงานต่างด้าวซึ่งยากต่อการควบคุม ด้านระบบนโยบายและการบริหารพบข้อจำกัดงบประมาณ ความล่าช้าในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง กฎหมายและนโยบายบางข้อไม่เข้มงวด การเก็บค่าขยะไม่ครอบคลุม และความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชนยังไม่ราบรื่น ด้านเศรษฐกิจและสังคม ครัวเรือนบางส่วนมีภาระทางเศรษฐกิจจึงมีส่วนร่วมน้อย และชุมชนบางพื้นที่ไม่เข้มแข็ง ด้านบุคลากรและแรงงาน จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอและมีภาระ

หนัก ทำให้ประสิทธิภาพการจัดการขยะลดลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรารวี ัญญากุลวัฒน์ (2568) ทำการวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการขยะของสำนักงานเขต ใน กรุงเทพมหานคร ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการขยะของสำนักงานเขตใน กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนไม่คัดแยกขยะและมีการบริโภคที่ก่อให้เกิดขยะเพิ่มขึ้น รวมถึงความสับสนจากแผนบริหารขยะหลายฉบับของกรุงเทพมหานครที่นำมาปฏิบัติได้ยาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สายัน เปื่อยา (2565) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการ จัดการขยะพลาสติกในจังหวัดสมุทรปราการตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นของจังหวัดสมุทรปราการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 จนถึงปี พ.ศ. 2564 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง เนื่องจากปัจจัยหลายด้าน เช่น จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทั้งจำนวนประชากรทะเบียนราษฎร และจำนวนประชากรแฝง ซึ่งมีผลมาจากการขยายตัวด้าน เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในจังหวัด

สำหรับ แนวทางในการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของเขตกรุงเทพมหานคร ได้ กรุงเทพมหานคร พบว่า ควรเน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชน และ ประชาชน โดยภาครัฐควรปรับปรุงระบบการจัดการขยะ สนับสนุนงบประมาณ และตรากฎหมาย ที่ชัดเจนเพื่อสร้างกรอบการทำงานที่ยั่งยืน ส่วนภาคเอกชนควรเข้ามามีส่วนร่วมผ่านแนวคิด เศรษฐกิจหมุนเวียนและเทคโนโลยีจัดการขยะ ขณะที่ผู้นำชุมชนและประชาชนควรมีบทบาทใน การสร้างจิตสำนึก การคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมรีไซเคิลและเพิ่ม มูลค่าขยะ พร้อมทั้งจัดระบบบริการเก็บขยะที่ชัดเจนและสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลด ภาระของหน่วยงานรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรารวี ัญญากุลวัฒน์ (2568) ทำการ วิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการขยะของสำนักงานเขต ในกรุงเทพมหานคร พบว่า แนว ทางการบริหารจัดการขยะของสำนักงานเขตในกรุงเทพมหานคร พบว่า ควรเน้นการบังคับใช้ กฎหมายอย่างจริงจัง พร้อมเพิ่มบทลงโทษเพื่อผลักดันการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตติมา ตั้งประเสริฐ (2566) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการขยะพลาสติกในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ: ศึกษาการจัดการขยะในระดับ สากล ผลการวิจัยพบว่า สำหรับประเทศไทย การออกกฎหมายมาใช้บังคับ อาจมีส่วนสำคัญใน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชน

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการวิกฤตขยะไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการลงทุนเพียงประการเดียว แต่จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการนโยบายที่มีความชัดเจนและเด็ดขาด พฤติกรรมที่ถูกต้องของประชาชน และความร่วมมือที่เข้มแข็งของทุกภาคส่วน จากการศึกษาการบริหารจัดการภาวะวิกฤตขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจึงนำเสนอ โมเดลการบริหารจัดการขยะแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ภายใต้ชื่อ “The 4P Model of Sustainable Waste Management” ซึ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งโมเดลนี้เน้นการทำงานร่วมกันของ 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ Policy (นโยบาย) นโยบายต้องมีความชัดเจน มีกลไกทางเศรษฐกิจและกฎหมายที่ส่งเสริมการคัดแยกขยะ และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางตั้งแต่เริ่มต้น People (ประชาชน) การสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมการคัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือนเป็นพื้นฐานสำคัญ โดยต้องอาศัยการให้ความรู้ที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับวิถีชีวิต รวมถึงการสร้างแรงจูงใจที่จับต้องได้ Partnership (ความร่วมมือ) การจัดการขยะต้องเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ (Government Sector) ภาคเอกชน (Private Sector) ผู้นำชุมชน (Community Leaders) สถาบันการศึกษา (Educational Institutions) และศาสนสถาน (Religious Institutions) เพื่อผนึกกำลังและทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ Provision (ทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐาน) การจัดหา (Provision of Resources) บุคลากร รถเก็บขยะ ถังขยะ งบประมาณ การจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน (Provision of Infrastructure) ระบบกำจัดขยะ เทคโนโลยีสถานที่คัดแยก และระบบฐานข้อมูล คุณค่าและประโยชน์ขององค์ความรู้ใหม่นี้มีหลายประการ โมเดลที่พัฒนาขึ้น ช่วยให้การจัดการขยะไม่เพียงเป็นภารกิจของภาครัฐ แต่เป็นความร่วมมือกับชุมชน ทำให้เกิดระบบที่ยั่งยืนและสามารถรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในอนาคตได้ อีกทั้งยังสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมจากการส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ซึ่งช่วยลดภาระการกำจัดปลายทาง สร้างรายได้จากการขายขยะรีไซเคิล และก่อให้เกิดการจ้างงานในระดับชุมชน นอกจากนี้การจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ด้วยการลดมลภาวะทางกลิ่นและทัศนียภาพ แก้ปัญหาขยะตกค้าง และส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่สะอาดและน่าอยู่มากขึ้นในกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร

“The 4P Model of Sustainable Waste Management”

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการขยะของกลุ่มเขตกรุงเทพมหานครได้มีนโยบายชัดเจน และสอดคล้องแผนพัฒนา แต่ยังมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นเพื่อยกระดับการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1.1 ภาครัฐควรตรากฎหมายและมาตรการสนับสนุนการลด คัดแยก และนำขยะกลับมาใช้ใหม่ พร้อมสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ เช่น การรับคืนบรรจุภัณฑ์ การลดหย่อนภาษี หรือสิทธิประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนและภาคเอกชนที่มีส่วนร่วม
- 1.2 กรุงเทพมหานครควรสนับสนุนการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีทันสมัย เช่น ระบบรีไซเคิลขยะ การรีไซเคิลครบวงจร และการอัพไซเคิล เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ขยะ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ พร้อมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และติดตามผลการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ
- 1.3 กรุงเทพมหานครและสำนักงานเขตกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร ควรกำหนดนโยบายด้านการจัดการขยะที่เชื่อมโยงกับบริบทพื้นที่และปริมาณขยะจริง พร้อมจัดสรร

งบประมาณและทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทางดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน 2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 2.1 กรุงเทพมหานครและสำนักงานเขตกลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร ควรพัฒนาระบบการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางอย่างชัดเจน ครอบคลุมการคัดแยก การเก็บรวบรวม และการรีไซเคิล พร้อมจัดหาภาชนะและพื้นที่รองรับขยะอย่างเพียงพอ 2.2 กรุงเทพมหานครและสำนักงานเขตกลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ ชุมชน ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการขยะและกระตุ้นจิตสำนึกในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง 2.3 กรุงเทพมหานครและสำนักงานเขตกลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร จัดทำกิจกรรมรณรงค์และอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนทุกช่วงวัย รวมถึงการใช้สื่อประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทางเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 2.4 กรุงเทพมหานครและสำนักงานเขตกลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร ควรสนับสนุนผู้นำชุมชนให้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงนโยบายรัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติจริงและยั่งยืนในพื้นที่ 3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 3.1 ควรขยายการเก็บข้อมูลไปยังประชาชนและชุมชนในเขตกรุงเทพฯ ทั้งหมด เพื่อเปรียบเทียบแนวปฏิบัติและผลลัพธ์การจัดการขยะระหว่างพื้นที่ 3.2 แนะนำให้วิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการขยะ เช่น การใช้เทคโนโลยีรีไซเคิลขั้นสูงหรือระบบดิจิทัลในการติดตามขยะ เพื่อพัฒนาระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน 3.3 ควรพิจารณาศึกษาปัจจัยจิตสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะของประชาชน เพื่อออกแบบมาตรการสร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม. (2567). *Save โลกด้วยวิถี 3Rs : Reduce Reuse Recycle*. กรุงเทพฯ: กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม.
- กิตติยา โตะทอง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเมืองกรณีศึกษา ชุมชนมัสยิดสุวรรณภูมิ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รัชใช้สังคม*, 8(1), 147–161.

- ชฎาพร ยางเงิน. (2568). การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. *Journal of Academic and Research in Social Sciences*, 1(1), 1-9.
- ชัยนันท์ธรณ์ ขาวงาม. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 18(2), 13-30.
- ชุตिकाญจน์ โคตมี, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา และวัชรินทร์ สุทธิศัย. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช. *Journal of Modern Learning Development*, 8(6), 145-163.
- จิตติมา ตั้งประเสริฐ. (2566). รูปแบบการจัดการขยะพลาสติกในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ: ศึกษาการจัดการขยะในระดับสากล. ใน *วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัทรารีย์ ปัญญากุลวัฒน์. (2568). ผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการขยะของสำนักงานเขต ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่*, 3(4), 859-876.
- วัลลภ แจ่มเหตุผล. (2564). แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษา สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, ฉบับพิเศษ ครบรอบ 15 ปี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (ธันวาคม 2564), 262-275.
- สายัน เผื่อยา. (2565). ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะพลาสติกในจังหวัดสมุทรปราการตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 4(3), 195-209.
- สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. (2567). *ข้อมูลปริมาณมูลฝอยที่จัดเก็บได้ ปีงบประมาณ 2567 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2566 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2567 (รวม 366 วัน)*. กรุงเทพฯ: สำนักสิ่งแวดล้อม.
- สิริ พรอินทรจุฑกุล และสมจิต ขอนวงศ์. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่. *Journal of Lanna Societies*, 1(2), 9-25.

สุพัตรา ใจเหมาะ และคณะ. (2566). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs หมู่ที่ 7 บ้านทับจาก ตำบลทุ่งกระปือ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

อมรรัตน์ คำโค, กิตติพงษ์ แสนกาวิ และพัชรียา พองจันทา. (2568). ภาวะผู้นำสมัยใหม่เพื่อการเสริมสร้างนโยบายการกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 8(4), 342–351.

Coombs, W. T. (2010). Sustainability: A New and Complex “Challenge” for Crisis Managers. *International Journal of Sustainable Strategic Management*, 2(1), 4-16.

Sellnow, T. L., & Seeger, M. W. (2013). *Theorizing Crisis Communication*. Malden, MA: Wiley-Blackwell.

The World Bank. (2012). *What a waste: A global review of solid waste management*. Washington: Urban Development & Local Government Unit.